

Paradiso



Ondernemingsplan 2025 – 2028

I. Inleiding

Paradiso is sinds 1968 dé plek voor innovatieve nacht- en popcultuur in Amsterdam. Een spraakmakende cultuurtempel waar grote internationale artiesten op het podium staan en waar we evenveel belang hechten aan het nieuwe, kleine en experimentele. Een plek met weliswaar een legacy, maar vooral met twee benen in het nu. Met jaarlijks meer dan 1200 concerten, clubnachten en manifestaties in alle uithoeken van de stad, heeft Paradiso een belangrijke spilfunctie die de Amsterdamse binnenstad cultureel verbindt met de stadsdelen. Vrijwel elke Amsterdammer heeft een bijzondere herinnering aan een bezoek aan Paradiso en tegelijkertijd weten we relevant te blijven als de huiskamer van jongvolwassen Amsterdam. Hiermee dragen we bij aan het gevoel van eigenaarschap van het centrum onder alle Amsterdammers. En dat wordt in de nabije toekomst alleen maar belangrijker.

Als non-profitorganisatie weet Paradiso een enorme culturele impact te maken op de stad met de ontwikkeling van talent, innovatieve programmaconcepten, speelplekken en nieuwe cultureel ondernemingen. In 2023 bestond slechts 3,5% van de omzet uit kunstenplansubsidie terwijl de culturele opbrengst een veelvoud is van dat bedrag. Tegelijkertijd zit de organisatie aan de limiet van zijn draagkracht. Dat Paradiso met beperkte middelen veel voor elkaar krijgt, is voor een belangrijk deel te danken aan de passie waarmee onze medewerkers en partners zich inspinnen voor de stad en de sector. Dat zit aan een plafond als gevolg van kostenstijgingen en een stad die steeds minder toegankelijk is voor Amsterdammers die actief zijn binnen de culturele of publieke sector.

Met een hernieuwde focus en op basis van een heldere uitvoeringsstrategie kunnen we verschillende nieuwe ambities op het gebied van inclusie, talentontwikkeling, nachtcultuur en vrije ruimte tot stand brengen met het voor 2025–2028 aan te vragen subsidiebudget van het AFK. Maar voor de realisatie van extra ambities is aanvullende financiering een vereiste. Daarom wordt ook een bijdrage aangevraagd bij OC&W in het kader van de culturele basisinfrastructuur.

Dit ondernemingsplan omschrijft met welke activiteiten we de komende jaren investeren in een rijke muziekcultuur en een bloeiende diverse stad. Veel plannen komen voort uit de nieuwe koers die we sinds de heropening na corona hebben ingezet. Hierbij hebben we een helder beeld waar we verbeteringen willen realiseren, maar ook op welke gebieden hernieuwde inzet loont. Dit werd in januari 2024 onderstreept door onze branchegenoten met de toekenning van een IJzeren Podiumdier voor de meest indrukwekkende prestatie op het gebied van diversiteit en inclusie.¹

II. De algemene uitgangspunten voor 2025 – 2028

De ruimte en tijd die tijdens corona ontstond hebben we aangegrepen om een nieuwe toekomstvisie te bepalen. Hierbij hebben we onze programmering en bedrijfsvoering kritisch onder de loep genomen, de ontwikkelingen in onze omgeving geanalyseerd en verschillende visiesessies georganiseerd met alle medewerkers van Paradiso, maar ook met externe specialisten. De missie, kernwaarden en ambities die uit dit proces zijn ontstaan, vormen de uitgangspunten van dit ondernemingsplan.

Missie

Paradiso wil zowel een spraakmakende cultuurtempel zijn als de huiskamer van jong Amsterdam.

Kernwaarden

Binnen onze missie staan de volgende vijf kernwaarden centraal, deze vormen de uitgangspunten van onze artistieke visie en daarmee een leidraad voor de totstandkoming van onze programma's en producties. Maar ze zijn ook ondersteunend in onze werkwijze, de manier waarop we onze bezoekers benaderen, hoe we ons verhouden tot de omgeving en hoe we onze organisatie en personeelsbeleid inrichten.

Vrij

Paradiso wil vrije ruimte bieden vanuit de overtuiging dat dit creativiteit ten goede komt. We zijn een plek waar artiesten zich kunnen ontwikkelen. Een plek waar eigenzinnige medewerkers vanuit persoonlijke betrokkenheid op kwalitatief hoog niveau werken. Publiek kan in een veilige omgeving vieren en feesten zoals het wil, omdat eigenheid wordt gewaardeerd.

¹ Uit het juryrapport: Paradiso is actief, glashelder en met enorme focus betrokken bij activiteiten en taken op het gebied van sociale veiligheid. Sociale veiligheid houdt in dat bezoekers en werkenden zich werkelijk beschermd en vrij van ongewenst gedrag voelen in hun omgeving. Deze organisatie ontwikkelt daarbij een zeer diverse nachtprogrammering, waarin veel ruimte is voor niet-voor-de-hand-liggende perspectieven en/of standpunten. Dit draagt in grote mate bij aan een bereidheid om van bepaalde normen afwijkende opvattingen te accepteren. Ook het door deze organisatie gevoerde personeelsbeleid is zeer gefocust op inclusie en diversiteit. Daarbij worden ook flink wat risico's genomen, wat misschien makkelijk lijkt, maar niet zo vanzelfsprekend is.

Verlichting

Een goed programma in Paradiso – in welk genre dan ook – weet het publiek op te tillen uit het dagelijkse. In de beste gevallen grenst een bezoek aan Paradiso aan een mystieke ervaring: los van alles, in het moment. De ongekend mooie zaal van Paradiso speelt hierin een grote rol. De programma's met de grootste artiesten voelen er intiem aan, en nieuw talent maakt er een grootse indruk.

Ontdekking

Paradiso richt de blik op de toekomst. De programmering van Paradiso toont nieuwe talenten en loopt voorop op wat er komt. Voor publiek valt er veel te ontdekken – ook zichzelf. Paradiso wil publiek en medewerkers een plek bieden waar het laagdrempelig heel verschillende programma's kan bezoeken. De deuren van de grote en kleine zaal staan altijd open.

Polyfoon²

Paradiso biedt zowel grote, internationale artiesten een podium, als nieuw en jong talent en hecht daaraan evenveel waarde. Paradiso wil met een brede programmering voor veel verschillende doelgroepen aansprekend en toegankelijk zijn. De rij voor Paradiso bestaat uit steeds weer andere mensen, subculturen, leeftijden. De medewerkers zijn hiervan een afspiegeling en zien dit als een meerwaarde. Gelijkwaardigheid in verscheidenheid is het uitgangspunt.

Gemeenschapszin

Paradiso is een vrijplaats met gemeenschapszin. Paradiso wil voor verbinding zorgen, een plek zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Paradiso is ideëel gedreven en maatschappelijk betrokken. Het verhoudt zich actief tot de stad Amsterdam en de mensen die er wonen. Paradiso wil meebouwen aan gemeenschappen rondom verschillende subculturen en hun kunstvormen.

Ambities

In Paradiso streven we er continu naar om onze programmering actueel, divers en op hoog niveau te houden. Dat speerpunt vormt de basis van wat we doen. De komende beleidsperiode willen we daar bovenop investeren om de volgende vier ambities te verwezenlijken, of om ze op te schroeven:

1. *Paradiso wil er zijn voor alle Amsterdammers en jonge Amsterdammers in het bijzonder.*

Paradiso is een Amsterdams podium en we verhouden ons daarmee tot de demografie van Amsterdam: de mensen die er wonen en de verschillende achtergronden die ze hebben. We vinden dat een Amsterdams podium dat Amsterdamse ook uit zou moeten stralen. Dat zit in alles: programmering, hoe je marketing doet, wie hier werkt en met wie we samenwerken – dat is allemaal van invloed voor wie zich wel of niet herkent in Paradiso. De komende jaren willen we als podium nog Amsterdamser worden dan we nu zijn. We denken dat het veel toevoegt als het ons lukt de demografie van Paradiso meer 'in tune' te laten zijn met de stad. Het brengt extra bronnen van kennis, van subculturen en van netwerken in verschillende stadsdelen. Het geeft ons toegang tot een groter Amsterdam. Bovendien zijn popcultuur en jongerencultuur nauw met elkaar verbonden. De Amsterdamse jongerencultuur heeft, om die reden alleen al, een centrale plek in Paradiso.

2. *Paradiso wil gemeenschapszin centraal stellen en uitdragen.*

Paradiso besteedt continu aandacht aan veiligheid, toegankelijkheid en gelijkwaardigheid. Daarnaast willen we ons als organisatie vaker uitspreken naar de buitenwereld als maatschappelijke ontwikkelingen onze kernwaarden raken. Piepend en Krakend en CEASE FIRE NOW waren in 2023 programma's die bijvoorbeeld passen in die lijn. En we spreken ons natuurlijk uit, via de diversiteit aan partners waarmee we werken en de programma's die we doen. Ook creëren we binnen onze organisatie en ons programma kansen voor jongeren die gebaat zijn bij een extra zetje, zoals met het project Soundworks. Dat doen we vanuit onze betrokkenheid met de stad en de samenleving. Als we hier als podium iets voor iemand kunnen betekenen, dan willen we dat doen.

Een goed functionerende en inclusieve organisatie schept de voorwaarden voor goede gesprekken en nieuwe inzichten. In een tijd waarin we door allerlei stromen onze eigen bubbel in worden geduwd, willen we als Paradiso terugduwen, onze bubbel meer uit. Ons best doen om te kijken voorbij dat wat we al kennen, want met meer perspectieven brengen we meer kennis in huis.

3. *Paradiso wil een ontwikkelplek zijn voor artiesten, medewerkers en cultureel initiatiefnemers.*

Paradiso wil investeren in een artistiek klimaat, mee ontwikkelen aan live muziekcultuur, aan nachtcultuur en andere kunstvormen. We blijven aanwezig op andere plekken in de stad dan de Weteringschans alleen. We hebben laagdrempelige plekken nodig waar artiesten zich kunnen ontwikkelen, experimenteren en talent kan groeien. Dat betekent niet dat de Weteringschans op dit vlak geen rol heeft. We maken juist actief ruimte voor jong talent en nieuwe programmamakers in de meest praktische zin van het woord. Sinds begin 2023 wordt de dinsdagavond in de bovenzaal daarom vrijgehouden voor (veelal) Amsterdamse makers, voor jong talent en experiment. We willen investeren in de ontwikkelmogelijkheden voor medewerkers en ruimte creëren voor de instroom van jonge collega's op junior posities. We gaan ervan uit dat het mes hier aan twee kanten snijdt, want zo'n constructie is ook voor Paradiso goed: we kunnen bredere netwerken bereiken en bouwen aan onze

² Polyfonie: gecomponeerde meerstemmigheid, dat wil zeggen: meerdere melodieën tegelijk. Het basisprincipe is dat alle stemmen een volwaardige rol hebben.

partnerschappen. Onze kennis, ons bereik en ons netwerk willen we beter toegankelijk maken voor makers en cultureel initiatiefnemers met het doel ze beter te ondersteunen in hun ontwikkeling. Hiervoor willen we de werkwijze van onze ontwikkeltak Paradiso Research & Development herstructureren en intensiveren.

4. *Paradiso streeft naar een toekomstbestendig en duurzaam gebouw.*

Zonder een grondige nieuwbouw en renovatie staat de toekomst van Paradiso letterlijk op losse schroeven. Ons 140 jaar oude pand schiet te kort als het gaat om geluidsisolatie, duurzaamheid, ruimte voor publieksstromen en voorzieningen voor publiek, personeel en artiesten. Ook aan de constructie zijn ruim 55 jaar Paradiso niet ongemerkt voorbijgegaan. In muren en gevels verschijnen steeds meer scheuren.

Onder de titel 100 Jaar Paradiso werken we nauw samen met de Gemeente Amsterdam aan een renovatie en nieuwbouwplan naar een toekomstbestendig gebouw. Met de aankoop van het landje naast Paradiso en het betrekken van de voormalige fietsenkelder bij onze eigen kelder hebben we al twee belangrijke stappen gezet in het mogelijk maken hiervan. 100 Jaar Paradiso biedt bovendien een kans om een voorloper te worden als het gaat om (pop)podia en duurzaamheid.

Veel van deze ambities hebben we in gang gezet sinds de herstart na corona en zullen de komende jaren geïntensiveerd en verder uitgebouwd worden. In de volgende hoofdstukken leggen we uit welke stappen we nemen om deze ambities in de praktijk te brengen en wat onze werkwijze is ten aanzien van de programmering, de ontwikkelfunctie van Paradiso, de omgevingen waarin opereren, ons publiek en de organisatie.

III. Artistieke visie

Paradiso programmeert en ontwikkelt kwalitatief hoogstaande en actuele popcultuur in al zijn verschijningsvormen. Deze diversiteit in programmering maakt dat ook heel verschillende bezoekers Paradiso weten te vinden. Om ervoor te zorgen dat dit nog beter in balans komt met de samenstelling van de stad, investeren we in programma voor nieuwe jonge publieksgroepen. Onze concertprogrammering op locaties verspreid over de stad is succesvol gebleken en we hebben de ambitie die voort te zetten. Nachtcultuur en experimentele vrije ruimte krijgen een extra impuls binnen onze programmering met Parallel en programmaseries als DIP.

Met concerten, festivals en clubnachten vormt (pop)muziek het zwaartepunt van de programmering van Paradiso. Maar ook literatuur, klassieke muziekstromingen, politiek, beeldende kunst of dans zijn onderdeel van ons programma. Paradiso toont grote artiesten die tot de wereldtop behoren, maar we zien ook net zoveel belang in het nieuwe, kleine en experimentele.

Als podium van internationale allure willen we gebruik maken van de mogelijkheden die een dergelijke status met zich meebrengt. We kunnen agenderen, ergens de aandacht op vestigen, invloed uitoefenen. Daarbij hebben we de beschikking over een uiterst professioneel apparaat om plannen en ideeën ook goed tot uitvoer te brengen. Paradiso richt de blik dan ook altijd naar buiten en kijkt verder dan het eigen podium alleen. We zetten ons in voor een rijke muziekcultuur, zowel lokaal als (inter)nationaal, verhouden ons actief tot de stad en willen Amsterdammers in de volle breedte bedienen.

Terugblik 2020-2023

Het begin van de afgelopen beleidsperiode werd getekend door de gevolgen van corona. Lockdowns, reisbeperkingen en afstandsvoorschriften zorgden ervoor dat de programmamogelijkheden tot een minimum beperkt werden. Dit dwong de organisatie in een harde overlevingsmodus, maar zorgde ook voor een creatieve boost. Programma's, (co)producties, talentontwikkeling en beleidsdoelstellingen werden aangepast binnen de geldende restricties en mogelijkheden. Centraal stond hierbij de vraag: op welke manier kunnen we in deze omstandigheden zo waardevol mogelijk zijn voor artiesten en publiek. Zo ontstond onder meer de online programmaserie *De Sleutels van Paradiso*, waarbij we het gebouw voor 24 uur overhandigden aan artiesten als Sef, Joshua J, Pitou, Meetsysteem, S10, Froukje en The Marmoucha Orchestra. Het pand, de faciliteiten en het personeel stonden volledig tot hun beschikking en de invulling was aan de artiest. Het eindproduct varieerde van een productioneel experiment van Palmbomen II, een liveoptreden voor een select publiek door S10 en de opname van een livealbum door Sef.

Om de nachtcultuur tijdens de lockdowns levend te houden, produceerden we clubstreams van clubnachten als Jamrock, Bassline en Ziongate. Hierbij konden kijkers hun webcam aanzetten, meedansen en reageren op de dj's en elkaar. Dat maakte van de nacht alsnog een ontmoetingsplek. En uiteraard bleven we actief concerten programmeren. Binnen de 1,5-meterregels of online.

Na de heropening in maart 2022 draaide Paradiso weer relatief snel in het oude ritme. Met veel nieuwe plannen, publiek dat stond te dringen, honderden inhaalconcerten en tegelijkertijd de afwikkeling van de voorgaande crisisperiode was het een dynamische aanloop naar 2023 – het eerste 'normale' jaar sinds 2019. 2022 en 2023 hebben

ook op artistiek inhoudelijk gebied een nieuwe periode ingeluid. Veel ambities voor de komende jaren die we in de komende paragrafen uitwerken, zijn tijdens de pandemie ontwikkeld en zijn daarna in de praktijk gebracht.

Reflectie en ambities

De afgelopen periode is ons bezoekersaantal licht gegroeid van 696.000 in 2019 naar een recordaantal van 735.000 in 2023. Het aantal programma's dat Paradiso in 2023 produceerde was 1.205 in tegenstelling tot 1.420 in 2019. De gestegen bezoekersaantallen (overigens broodnodig gezien de stijgende kosten en andere uitdagingen, zie p. 18) zijn het gevolg van een hogere bezettingsgraad van onze programma's. Naast hernieuwd enthousiasme voor pop- en nachtcultuur na corona, is dit ook een gevolg van een scherper programmaprofiel en intensieve marketing-inspanningen.

De aard en omvang van onze programmering heeft op dit moment weer de juiste balans gevonden tussen een gezonde exploitatie, een artistiek spraakmakend programma en de benodigde professionele organisatorische capaciteit. We streven er daarom naar om het aantal programma's en het bezoekersaantal voor de periode 2025 – 2028 op het niveau van 2023 te houden. Dit vormt een stevig fundament waarop we de volgende inhoudelijke programma-ambities verder vorm willen geven:

- We stellen onszelf een duidelijk doel ten aanzien van de diversiteit van het publiek waarvoor we programma's ontwikkelen; de samenstelling van ons jongvolwassen publiek moet zich aan het eind van deze beleidsperiode kunnen spiegelen aan de demografische samenstelling van deze groep in Amsterdam.
- We geven een nieuwe impuls aan nachtcultuur binnen onze programmering met meer ruimte voor talent- en conceptontwikkeling en nieuw aanbod voor doelgroepen die we graag in huis hebben.
- We maken actief plek voor experimentele vrije ruimte binnen ons programma.

Het programma: kwalitatief hoogstaand en divers

Paradiso programmeert breed en divers. Elk van onze programmeurs cureert vanuit een eigen aandachtsgebied en expertise waarbinnen nieuwe ontwikkelingen gescout, gestimuleerd en gepresenteerd worden. We zoeken kwalitatief hoogstaand programma, programma dat actueel is. Ervaring en fingerspitzengefühl van de verschillende Paradisoprogrammeurs zijn daarbij een instrument om tot een selectie te komen. Zo bieden we een podium aan een breed spectrum van genres en artiesten, waarbij we een balans nastreven van grote namen tot beginnend talent en van mainstream repertoire tot underground nicheprogrammering. De afgelopen periode toonden we grote internationale artiesten als JPEGMafia, PJ Harvey, The Smile, Jordan Rakei, Loyle Carner, Thundercat, Fatoumata Diawara, Ava Max, Pusha T en Courtney Barnett. Ook artiesten die groot gaan worden of inmiddels al zijn beleefden hun Nederlandse doorbraak in Paradiso of de Tolhuistuin, zoals Dorian Electra, D-Block Europe, Caroline Polachek, Ezra Collective, Sudan Archives, Dystinct, Zwangere Guy, Wet Leg en Weyes Blood. De Nederlandse top zoals Akwasi, Hang Youth, Altin Gün, Jungle By Night, Tamino, Tramhaus, De Jeugd van Tegenwoordig, Froukje, S10, Wende en Antoon blijft naast de grotere zalen ook Paradiso aandoen. We presenteren nieuw talent zoals Personal Trainer, Marathon, Bnnyhunna, Baby's Berserk, Gaidaa, Razeen en Sophia Habeeb. De concerten van het Nederlands Blazers Ensemble, het Paradiso Orchestra en het Klassifestprogramma vormen al jaren de basis van onze alternatieve klassieke muziekprogrammering.

Naast 'reguliere' concerten, organiseert Paradiso meerdere festivals per jaar – manifestaties waarbij het hele gebouw meerdere dagen de nieuwste ontwikkelingen en makers toont binnen diverse genres, subculturen en disciplines. Showcasefestival London Calling is sinds de jaren '90 een begrip en toont veelbelovende pop, indie en punktalenten van over de hele wereld. Tijdens ADE staat onze programmering een week in het teken van de nieuwste namen binnen alternatieve elektronische muziekstijlen. In samenwerking met onze gelijknamige partnerstichtingen produceren we jaarlijks het Super Sonic Jazz Festival en internationaal hiphopdansfestival Summer Dance Forever.

Maar ook de drukbezochte wetenschapslezingen van Science & Cocktails vinden plaats in Paradiso. Ruim honderd bijzondere uitgevers brengen jaarlijks hun werk onder de aandacht tijdens DRUK. Elke dinsdagavond verandert de bovenzaal tijdens de DIP (Dinsdag in Paradiso) in een vrije ruimte waar makers de kans krijgen om nieuwe ideeën uit te proberen en te experimenteren. Op de gevel van Paradiso krijgt elke twee weken een andere beeldend kunstenaar een vrijbrief om werk te exposeren. In de Tolhuistuin programmeren we het Mooie Kinderboekenfestival, een leesbevorderingsprogramma met theatrale zeggingskracht. En zo zijn nog vele voorbeelden te noemen.

Meerstemmigheid, diversiteit en inclusie binnen de programmering

Diversiteit in programmering, publiek en samenwerkingspartners is al decennia een uitgesproken missie van Paradiso. We streven een programmering na die ruimte biedt aan verschillende perspectieven. Om die rijke, polyfone programmering te bewerkstelligen zoeken we de samenwerking met makers uit de verschillende scènes en (sub)culturen die de stad rijk is. Kennis van smaak, gevoeligheden, beeldtaal of bij een betreffende doelgroep zijn tenslotte noodzakelijk om een programma te laten 'werken'.

De organisatie en werkwijze in Paradiso zijn om die reden dan ook inmiddels zo ontworpen dat diversiteit en inclusie hier een natuurlijke plek vinden. Van programmering tot marketing tot op de vloer: iedereen is gewend en ingespeeld op de diversiteit van het programma en het publiek. Het resultaat is dat zowel de Korendagen als Ziongate

als Kalinichta als Disco Arabesque Night een vanzelfsprekende plek hebben binnen het programma, en op die manier kunnen we een huis zijn voor respectievelijk amateurkoren, jonge Afrodescendants, de LGBTQ+ scene en jonge nieuwkomers uit West Azië.

De zoektocht naar een zo vruchtbaar mogelijke wisselwerking tussen programma en publiek is iets dat onze continue aandacht heeft. Soms ambiëren we het om bepaalde muziek onder de aandacht te brengen bij nieuwe doelgroepen. Soms is het andersom: ambiëren we bepaalde doelgroepen en zoeken we extra hard naar programmering die hen aanspreekt. Deze investering in publiek gaat samen met het investeren in vernieuwende, muzikale en culturele stromingen. Op dit moment zetten we bijvoorbeeld in op het bereik van nieuwe groepen jongeren uit (de Metropoolregio) Amsterdam.

Het is namelijk onze missie om naast de naam die we hebben opgebouwd als spraakmakende cultuurtempel ook de huiskamer van jongvolwassen Amsterdam te zijn. Daaraan koppelen we een concrete programmadoelstelling: we willen dat ons publiek voor minimaal 50% bestaat uit bezoekers tussen de 16 en 35 jaar. Dat lukt ons goed. Maar hoewel we veel verschillende doelgroepen bereiken, kan de samenstelling van deze publieksgroep zich nog niet volledig meten aan de demografische compositie van Amsterdam waarbij 50% van de jongvolwassenen een cultureel diverse achtergrond heeft. Om meer in lijn te komen met de samenstelling van de stad hebben we onszelf een ambitieus maar concreet doel gesteld: we streven ernaar dat onze programmering uiterlijk in 2028 een publieks-samenstelling heeft die zich kan spiegelen aan die van jong Amsterdam.

In hoofdstuk VI lichten we toe hoe we dit meetbaar willen maken en welke stappen we hiervoor zullen zetten ten aanzien van ons marketing- en publieksonderzoek. Maar het staat of valt natuurlijk bij een hoogwaardig, veelzijdig en inclusief programma. Een programma dat deze doelgroep in de breedte weet te bereiken. In de huidige beleidsperiode zijn hierin al de nodige stappen gezet. Zo is de programmacapaciteit uitgebreid met het aannemen van een aantal junior programmeurs. Zij krijgen onder anderen de opdracht mee om verbindingen te leggen met voor Paradiso nieuwe groepen in de stad en het bedenken en testen van nieuwe programmavormen, zoals de ontwikkeling van community-gerichte programmering.

Daarnaast hebben we binnen ons programmeursteam een nieuwe wijze van gezamenlijk redactievoeren geïntroduceerd. Hierbij richt de focus zich op de programmering in zijn geheel en wordt naast de kwaliteit en actualiteit ook kritisch gereflecteerd op diversiteit en representatie. Naderhand worden programma's geëvalueerd waarbij bijzondere aandacht is voor de publiekssamenstelling. Op deze manier ontstaat een beter inzicht in de effecten van programmakeuzes. Dat helpt Paradiso om doelgerichter en effectiever te werk te kunnen gaan. Zo merkten we dat tijdens de recente concerten van Coco Jones en Dystinct een groot deel van het jonge publiek voor het eerst in Paradiso kwam. Mede om die reden willen we meer focussen op dit type artiest.

Publieksgroepen mengen

In een stad die zo divers is als Amsterdam, wil Paradiso een plek zijn die verbindt. Door de diversiteit in de programmering vinden verschillende programma's met heel ander publiek vaak tegelijkertijd plaats in Paradiso. Ons beleid is dat de deuren naar de verschillende zalen waar mogelijk open staan. Bezoekers kunnen bij veruit de meeste programma's vrijelijk een kijkje nemen bij elkaars programma. Bij het cureren van het totaalprogramma van Paradiso maken we gebruik van dit gegeven. Dit doen we als we denken dat programmering en publiek mooi op elkaar aansluiten, bijvoorbeeld RAqS en F*cking Pop Queers. Maar ook om mensen samen te brengen die elkaar normaal gesproken niet snel tegen zouden komen.

Het mengen van publiek vindt ook plaats door specifieke programmering die heel verschillende doelgroepen actief bijeenbrengt. Zo was in 2023 De Ode aan de Zangeres Zonder Naam een eerbetoon gepresenteerd door Diva Mayday. Bij dit concert werden de mooiste nummers uit het repertoire van Mary Servaes gebracht door een diverse mix aan artiesten, van het Zwanenkoor tot The Kik en van John de Bever tot Ellen ten Damme, met een net zo divers publiek tot gevolg.

Programmeren op buitenlocaties

Het kloppend hart van Paradiso bevindt zich in het voormalige verenigingsgebouw van de Vrije Gemeente aan de Weteringschans. Hier programmeren we dagelijks in de grote zaal met een capaciteit van 1500 bezoekers en de bovenzaal die ruimte biedt aan 210 bezoekers. Een aantal keer per week vinden ook activiteiten plaats in de kelder, voor maximaal 150 bezoekers.

Daarnaast programmeert Paradiso op tal van podia en in broedplaatsen verspreid over de stad. Naast onze 'eigen' clubzaal in de Tolhuistuin, vinden onze programma's hun plek op locaties zoals Toekomstmuziek, Lab111, Cinetol, het Zonnehuis, het Sieraad, Bitterzoet, Skatecafé en De Duif. Op die manier bouwt Paradiso aan een bloeiende infrastructuur voor live muziek in de stad en ontwikkelen we mee aan initiatieven, plekken en buurten – overigens met behoud van de rafelrandjes die volgens ons juist horen bij Amsterdam. Zie ook de plattegrond met speelplekken op de volgende pagina.



- | | |
|---------------------------------|-----------------------------------|
| 1 AFAS Live | 27 Oever Sloterplas |
| 2 Artis - Planetarium | 28 Oosterdok - Marineterrein |
| 3 Academie voor Theater en Dans | 29 Openbare Bibliotheek Amsterdam |
| 4 Amstelkerk | 30 Openluchttheater Vondelpark |
| 5 Amsterdamse Bos | 31 Ot301 |
| 6 Amsterdam Dance Centre | 32 Paradiso |
| 7 Anton Pannekoek Instituut | 33 Paradiso Noord |
| 8 Bitterzoet | 34 People's Place |
| 9 Cinetol | 35 Plantage Dok |
| 10 De Ateliers | 36 Pillek |
| 11 De Brakke Grond | 37 Ru Pare |
| 12 De Duif | 38 Rush Hour Store |
| 13 De Roode Bioscoop | 39 Sexyland |
| 14 Delamar Theater | 40 Skatecafe |
| 15 Doka | 41 Skatepark Noord |
| 16 FC Hyena | 42 Sociëteit Sexyland |
| 17 Fruittuin van West | 43 Stadsschouwburg Amsterdam |
| 18 Garage Noord | 44 Stedelijk Museum |
| 19 Het Sieraad | 45 Time&style |
| 20 Hofkerk | 46 Theater Bellevue |
| 21 ITA | 47 Toekomstmuziek |
| 22 Keizersgrachtkerk | 48 Uitmarkt |
| 23 Koninklijk Theater Carré | 49 Vondelkerk |
| 24 Lab111 | 50 Vrij Paleis |
| 25 Melkweg | 51 Westerpark |
| 26 Meervaart | 52 Zonnehuis |

Locaties waar Paradiso heeft geprogrammeerd, periode 2017 – 2023

Maar er is nog een reden om op de kleinere externe podia te programmeren. We kunnen op deze manier artistiek talent begeleiden van het prille begin tot aan een concert in de grote zaal. En soms zelfs naar nog grotere podia zoals AFAS Live of de Westergasfabriek. Omdat Paradiso over een brede keten aan speelplekken beschikt is het mogelijk een artiest in elk carrièrestadium onder de beste omstandigheden aan het publiek te tonen. Deze strategie werkt goed. De Nederlandse rapper Elmer is een voorbeeld van een act die we optimaal hebben kunnen bedienen. Na diens primeur tijdens onze talentencompetitie de Zonneprijs en het winnen daarvan volgde een uitverkochte show in de Tolhuistuin en in 2024 staat een concert in de grote zaal gepland. Daarnaast volgt Elmer een ontwikkeltraject bij onze partner PMP voor de ontwikkeling van een multidisciplinaire performance.

De programmering op externe locaties blijft dus belangrijk voor Paradiso en is een manier om bij te dragen aan talentontwikkeling en circuitvorming. In ons vorige ondernemingsplan spraken we het voornemen uit minder te willen programmeren buiten de Weteringschans vanwege de druk op de exploitatie en de organisatie. Tijdens de huidige beleidsperiode hebben we het aantal programma's op locatie licht teruggeschroefd en is het tegelijkertijd gelukt om de uitvoerbaarheid en de kostenstructuur beter te stroomlijnen. Daarom nemen we de komende jaren niet meer het aantal programma's op locatie als uitgangspunt, maar hanteren we de productionele uitvoerbaarheid en een kostendeckende exploitatie als bepalende randvoorwaarden.

Voor de Amsterdamse stadsdelen Nieuw-West, Noord en Zuidoost willen we investeren in specifieke programma-ambities – deze zijn uitgewerkt in hoofdstuk V. En daarnaast ondersteunt Paradiso de partnerstichtingen Super Sonic, Elsewhere en Indiestad, die zich naast talent- en publieksontwikkeling ook richten op het ontdekken en ontwikkelen van nieuwe speelplekken in de stad.

Nachtcultuur

Al decennia is nachtcultuur een onmisbaar en vitaal onderdeel van het programma van Paradiso. Nachtcultuur kent een bepaalde vrijheid en laagdrempeligheid en dat maakt het ook tot een heel geschikte plek voor talentontwikkeling van jonge makers. Niet alleen qua muziek, maar ook voor allerlei andere disciplines die zich verhouden tot de nacht zoals vormgeving, dans en fotografie. Nachtprogramma's zijn sociaal waardevol als veilige en inclusieve plek om te ontdekken, ontladen, ontmoeten en ontwikkelen. Daarom heeft het een belangrijke impact op het publieksbereik van Paradiso onder steeds nieuwe groepen jonge Amsterdammers. En, niet onbelangrijk, onze clubprogrammering is een belangrijke pijler onder de financiële exploitatie – het is een inkomstenbron die de kostbare ontwikkeling van nieuwe programma's mede mogelijk maakt.

Ontwikkelingen in de stad

Het Amsterdamse nachtleven heeft het afgelopen decennium een aantal stevige veranderingen ondergaan. Deze hebben ook effect gehad op de nachtprogrammering van Paradiso. Nachtcultuur verplaatste zich in de afgelopen jaren steeds verder uit het centrum. De binnenstad werd steeds meer een plek voor toeristen en dat maakte dat de aanloop van Amsterdamse bezoekers bij Paradiso in de nacht afnam. Uitgaansgedrag veranderde bovendien doordat het festivalaanbod in enkele jaren explosief is gegroeid. Waar een clubnacht in het verleden een vast publiek had, is dit publiek nu minder trouw aan één plek of concept. En ten slotte is de impact van de coronapandemie natuurlijk aanzienlijk geweest. Tijdens de verschillende fasen van de pandemie lag de (fysieke) nachtcultuur in totaal bijna drie jaar grotendeels stil.

Tijdens deze periode bleek eens te meer hoe essentieel nachtcultuur is voor een vitale stad, een innovatieve culturele sector, maar ook voor de mentale gezondheid van met name jongeren. Daarom ging ons artistiek team onder aansturing van twee nieuw aangestelde clubprogrammeurs terug naar de tekentafel om nieuw beleid en ambities te ontwikkelen. Voor zowel de Weteringschans als voor de Tolhuistuin. Met de gemeentelijke nachtcultuurvisie als belangrijke steun in de rug heeft nachtcultuur sinds de heropening in 2022 een grotere rol gekregen in de programmering van Paradiso.

Parallel

Vanuit de behoefte aan een meer kleinschalige nachtlocatie voor experiment, publieks- en genreontwikkeling ontstond het idee voor Parallel, een nieuwe nachtclub in de Tolhuistuin in Amsterdam Noord. Onze bestaande concertzaal in Noord, met een capaciteit van 550 bezoekers, is tijdens de lockdownjaren geschikt gemaakt voor clubprogrammering. De indeling van de zaal is verbeterd, omringende ruimtes zijn donkerder en intiemer gemaakt en de club is voorzien van een center piece in de vorm van een kubusvormig lichtkunstwerk door The Children of the Light. Bovendien beschikt het complex sinds 2023 over een hernieuwde 24-uursvergunning. Parallel dient als een vruchtbare bodem waarop we bouwen aan nieuwe clubnachten die ruimte bieden aan een verscheidenheid aan genres in het spectrum tussen hiphop, afro, en elektronische muziek. Een plek waar nieuwe makers kunnen experimenteren in wisselwerking met een jong divers grootstedelijk publiek. Dit doen we zelfstandig met bijvoorbeeld de wekelijkse clubnacht Terra, maar ook in coproductie met jonge lokale organisaties als Vandalized, Ziongate, Modus en PARDON.

Na een beginfase waarin de programmering, de marketingstrategie en de samenwerking met partners vorm kreeg, heeft Parallel inmiddels de draai gevonden en een naam opgebouwd onder clubgangers. De bredere bekendheid van de locatie heeft ook geleid tot de gewenste bezoekersaantallen. Met programma's als Bollywood Paradise, Pornceptual en Tropikali lukt het bovendien om een zeer divers en jong publiek te bedienen.

Onze ambitie voor de komende jaren is om Parallel verder te ontwikkelen als een plek waar nieuwe makers kunnen experimenteren in wisselwerking met een jong stedelijk publiek. Niet onbelangrijk voor deze ontwikkelambitie van nachtcultuurconcepten is dat we met Parallel een schakel toevoegen aan de keten van nachtpodia. Vergelijkbaar met onze werkwijze voor concerten op externe locaties, biedt dit na een fase van experiment en publieksontwikkeling de mogelijkheid om de stap te maken naar de grote zaal aan de Weteringschans.

Nachtcultuur in het centrum

Door het aannemen van nieuwe nachtprogrammeurs hebben we geïnvesteerd in nieuwe kennis, partnernetwerken en daarmee een grotere diversiteit aan clubprogramma's. Daarmee hebben we ook een nieuwe impuls gegeven aan de nachtprogrammering aan de Weteringschans. Naast de waarde van deze programmering voor Paradiso zijn wij van mening dat een bloeiende nachtcultuur in het centrum van de stad ook van belang is voor Amsterdam. Amsterdam is een metropool en bij een metropool hoort een bruisend centrum. Als de (alternatieve) nachtcultuur uit het centrum verdwijnt, wordt het centrum van Amsterdam (nog meer) een openluchtmuseum voor toeristen, een plek waar Amsterdammers niet meer te vinden zijn.

De ontwikkeling van nieuwe clubcultuur aan de Weteringschans krijg onder meer vorm met concepten als Tribes en STOOR, die de afgelopen periode zijn uitgegroeid tot zeer succesvolle programma's. STOOR is een avond- en nachtvullende livejam met elektronische muzikanten, een innovatief project in samenwerking met de Rotterdamse technoproducer Speedy J. 3voor12 verkoos STOOR tijdens ADE 2022 tot het beste programma van de meer dan 1000 evenementen tijdens het Amsterdamse festival. Met Tribes heeft Paradiso in 2021 het Zuid-Afrikaanse dance-genre Amapiano in Nederland op de kaart gezet. Ondanks dat dit genre in de tussentijd een enorme commerciële groei heeft doorgemaakt, blijft Tribes een programma dat de verdieping zoekt en de diversiteit van het genre laat zien met gelieerde stijlen als gqom, afrotechno, batida en kuduro.

Op de donderdag introduceerden we de frisse wekelijkse clubnacht Parachute, speciaal gericht op jonge Amsterdammers met een eclectische muzieksmaak. Opkomende dj's draaien een brede mix aan genres. Met Parachute werken we niet alleen aan onze ambities om een bredere groep jonge Amsterdammers te bereiken. We voegen ook iets toe aan de Amsterdamse nachtcultuur die zich hoofdzakelijk in de weekenden afspeelt. Voor iets oudere clubgangers grijpen we tijdens de maandelijkse We Love...-nachten terug op dansrepertoire van artiesten die in de afgelopen decennia Paradiso gevuld hebben en leggen tegelijkertijd de verbinding met alternatieve hedendaagse varianten. En Latin District is een succesvol voorbeeld van een format voor cultureel diverse nachtbezoekers dat tot stand komt met een externe partner.

Clubnachten bieden bovendien ruimte voor publieksgroepen die zich ook in onze stad niet overal kunnen, durven of mogen representeren en dient zo ook een emanciperend doel. Al decennia vindt de LGBTQ+ gemeenschap in Paradiso een ontmoetingsplek waar iedereen zichzelf kan zijn met programma's als F*cking Pop Queens, Rapido, Shugar, Pornceptual of Superball. Met vrijdenkende nieuwkomers uit het Midden-Oosten ontwikkelen we in samenwerking met partnerstichting Pera het culturele clubplatform Raqs. De komende beleidsperiode bouwen we voort op deze nieuwe werkwijze met het doel een plek te blijven waar nieuwe concepten, nieuwe muziek en nieuwe jongerencultuur zich veilig kunnen ontwikkelen.

Veroorzaken en vrije ruimte

Paradiso vindt het belangrijk zelf vorm te kunnen geven aan ideeën en projecten en dus ook zelf die productiekracht in huis te hebben. We zijn de afgelopen jaren een bron geweest van nieuwe producties in de vorm van festivals en programma's en speelden een rol in de ontwikkeling van nieuwe plekken en speelcircuits.

Zo produceerden we in 2023 bijvoorbeeld de multidisciplinaire programmaserie *Witch Way Now*. Met films, talks, concerten, workshops en performances namen bezoekers een duik in de beeldvorming van heksen als feministisch icoon. En met de Kiesmannen coproduceren we programma's rond de verkiezingen, een mix tussen muziek, journalistiek en kleinkunst.

Deze manier van werken is de logische consequentie van de mentaliteit die onze bedrijfsvoering kenmerkt. We willen dat goede ideeën de ruimte krijgen om ontwikkeld te worden, dat nieuw talent een plek kan krijgen en/of ondersteuning. Nieuwe plannen worden succesvol als ideeën een voedingsbodem vinden, de juiste mensen gekoppeld worden, als eigenzinnigheid wordt gewaardeerd, risico wordt genomen en we niet in al bestaande hokjes denken, maar in mogelijkheden voor interessant programma en publiek – los van specifieke genres, disciplines of vooropgezette formats. Daarbij hebben wij een organisatie die ongelooflijk veel weet te bewerkstelligen en complexe projecten professioneel kan uitvoeren.

De komende beleidsperiode wil Paradiso zich nog meer inzetten als biotoop van mogelijkheden, of creatieve vrijplaats. Eerder bespraken we al de opening van Parallel als ontwikkelplek voor nachtcultuur in samenwerking met een grote verscheidenheid aan Amsterdamse communities. Maar we zetten ook stappen waarmee we vrije ontwikkelruimte bevorderen in het centrum van de stad. Deze ambitie is enerzijds gedreven door de ontwikkeling van de binnenstad richting een commercieel en monocultureel centrum – en daarmee de groeiende noodzaak voor het behoud van een alternatief en kleurrijk cultureel centrum in het hart van de stad. Tegelijkertijd beseften we dat de druk op de exploitatie en de zaalbezetting (door prijsstijgingen en inhaalprogramma's na corona) een beperkende factor vormden voor experimentele programma's en vrije ontwikkelruimte.

In contrast met wat wij regulier programmeren, stellen we elke dinsdagavond de bovenzaal open als vrije ruimte voor talentvolle organisaties, collectieven, kunstenaars, performers, makers, vrije vogels en uitvinders om zelf een creatieve invulling te geven aan de Dinsdagen In Paradiso (DIP). Via onze bestaande makerscontacten, de netwerken van onze nieuw aangestelde junior programmeurs en periodieke open calls worden initiatiefnemers geworven die hun ideeën voor publiek willen uitproberen. Of het nou gaat om een panel, expositie, filmvertoning of poëzie, alle ideeën zijn welkom. Het doel van Paradiso is om mensen aan een podium en bereik te helpen, wanneer zij daar zelf (nog) niet de middelen voor hebben. Met ondersteuning van Paradiso's expertise, krijgen de makers van de geselecteerde programma-ideeën volledige artistieke vrijheid en de leiding over de invulling van hun programma. Deze nieuwe manier van werken levert ook Paradiso veel op, zoals een grotere diversiteit aan publieksgroepen en Amsterdamse communities die Paradiso weten te vinden. Maar de nieuwe programma-ideeën en netwerken geven ook een innovatieve impuls aan onze programmering in zijn geheel.

Overigens biedt de aanschaf van het landje naast Paradiso de mogelijkheid om al op korte termijn extra fysieke vrije ruimte te creëren voor onze ambities ten aanzien van experiment, maatschappelijk programmeren en talent- en organisatieontwikkeling (zie volgende hoofdstuk). In afstemming met het Team Vrije Ruimte en het Bureau Broedplaatsen werken we samen met de Dienst Werk en Inkomen, beeldend kunstenaar Leonard van Munster en vertegenwoordigers uit de buurt aan een plan waarbij we het landje van een tijdelijk gebouw voorzien dat, samen met de buitenruimte, dient als expositie-, ontwikkel- en educatieruimte.

IV. Stimuleren en ontwikkelen

Paradiso biedt niet alleen makers een podium, het is een ontwikkelplek waar excellerende artiesten op weg worden geholpen naar een volgende stap in hun carrière, waar kinderen kennismaken met kwalitatief hoogwaardige podiumkunst en waar we maatschappelijke impact maken met participatieprojecten als Soundworks. Met een nieuw plan voor onze ontwikkeltak Paradiso Research & Development willen we de komende beleidsperiode bijdragen aan het diverser maken en professionaliseren van de pop- en nachtculturele sector in zijn geheel.

Waar de gemiddelde toeschouwer Paradiso vooral ziet als een verzamelplaats voor vernieuwende popmuziek en nachtcultuur, bevindt zich achter de schermen een organisatie die produceert en ontwikkelt en daarmee een onmisbare katalysator is voor het popculturele ecosysteem. Bij de uitwerking van de artistieke visie kwam al aan bod hoe de ontwikkeling van speelplekken, concepten, producties, communities, genres en publieksgroepen verweven zit in de werkwijze waarop we onze programmering vormgeven. In dit hoofdstuk werken we onze visie, werkwijze en activiteiten als ontwikkelplatform voor pop- en nachtcultuur verder uit. Van het inspireren van jongeren tot een carrière als maker en het stimuleren van excellente talenten, tot het ontwikkelen en professionaliseren van culturele ondernemingen.

Cultuureducatie, -participatie en talentontwikkeling

De motivatie om bij te dragen aan nieuwe ontwikkelingen in de lokale maakpraktijk is ook terug te zien in onze wijze van talentontwikkeling. Hierbij bedienen we de gehele keten van talentontwikkeling en leggen daarbij nadruk op twee ontwikkelgebieden in die keten: kennismaken en excelleren. Dit sluit namelijk naadloos aan op onze werkwijze en het voorziet tegelijkertijd in een behoefte in de sector, een lacune. Voor de tussenliggende ontwikkelfasen, waaronder het bekwamen van (amateur)talent, creëren (buitenschoolse) kunstopleidingen ons inziens de meeste meerwaarde. Hoewel onze focus hier niet op ligt, dragen we cultuurparticipatie een warm hart toe met programma's als de Korendagen of de Smartlappen Karaoke.

Excelleren

Het op weg helpen van excellerende jonge makers – zowel geschoold als autodidact – is z gezegd onze core business. Hierin spelen programmering op kleine podia en festivals als London Calling een voorname rol. Paradiso investeert in kleine bands: we leggen geld toe op het organiseren en produceren van concerten voor relatief weinig bezoekers. Daarbij weet ons marketingapparaat meer publiek te genereren. Bovendien initiëren we ook speciaal op talentontwikkeling gerichte programma's en projecten. Hierbij investeren we in talent – en in ons programma van de toekomst – door samenwerkingsverbanden aan te gaan of door een opstapje te bieden naar een groter bereik. Zo lanceerden we vorig jaar de Zonneprijs, een talentencompetitie in 't Zonnehuis in Amsterdam Noord. In acht voorrondes strijden opkomende, muzikale talenten voor een plek in de finale in de grote zaal van Paradiso. Naast het fysieke podium van Stadsherstel krijgen artiesten die deelnemen aan Zonneprijs ook de kans op veel media-aandacht tijdens hun deelname en de winnaar ontvangt een bedrag waarmee geïnvesteerd kan worden in de volgende carrièrestap.

De Paradiso Vinyl Club brengt in eigen beheer uitgebrachte singles onder de aandacht van door ons geselecteerde talenten. Lantanya Alberto, Marathon, Luna Morgenstern en Dorpsstraat 3 zijn artiesten die we de afgelopen periode via dit platform voor het voetlicht hebben gebracht. En ook in samenwerking met hogere kunstvakopleidingen als het Amsterdams Conservatorium en de Herman Brood Academie produceren we activiteiten waarin afstuderende artiesten zich kunnen presenteren. Hierbij biedt Paradiso hen een praktijkplek waar vlieguren gemaakt worden op een podium, maar ook onderrichten we jonge muzikanten in praktijkskills zoals het opzetten van een programmabegroting, het maken van een marketingplan, het aanvragen van subsidies en het productioneel voorbereiden van een optreden.

Samen met partnerstichting Elsewhere ontwikkelden we Vanguard, een nieuw muziekplatform dat Amsterdamse artiesten support in cross-over genres. Vanguard brengt deze artiesten als Elijah Waters, Robyn Florence en BOA-TISCM samen en brengt hun muziek onder de aandacht tijdens showcases in de bovenzaal. Op dit moment werkt het platform aan een writing camp en festival dat in de komende beleidsperiode zal plaatsvinden. Per 2024 maken Paradiso en partnerstichting Super Sonic onderdeel uit van de door het Fonds Podiumkunsten gefinancierde Muziekhub West. Samen met 6 talentontwikkelpartners en podia uit Rotterdam, Haarlem en Den Haag bundelen we de krachten om een duurzame infrastructuur te creëren voor getalenteerde jonge acts in de zwarte muziek, waaronder hiphop, soul, R&B, jazz, pop en elektronische genres.

Kennismaken

In tegenstelling tot kunstvormen als klassieke muziek of ballet hoeft Paradiso niet zijn best te doen om jongeren en kinderen op de hoogte te brengen van het bestaan van de muziek die we programmeren. Toch zijn we van mening dat livemuziek ervaren een totaal andere culturele beleving veroorzaakt dan via bijvoorbeeld geluidsdragers mogelijk is. Daarom vinden we het van groot belang deze groep te bedienen en in aanraking te brengen met live podiumkunst van kwaliteit. Hiervoor organiseren we bijvoorbeeld jaarlijks programmering in het kader van de Kunstschooltag, waarbij een grote zaal vol met Amsterdamse scholieren vaak voor het eerst echt livemuziek ervaart. Ook programmeren we een aantal keren per jaar speciale popvoorstellingen voor kinderen, zoals binnenkort bijvoorbeeld Slodde & Vos. De komende periode willen we met verschillende partners en makers werken aan muziekprogrammering voor kinderen. Zo vragen we artiesten zoals MEAU, die ook populair zijn onder kinderen, om naast een avondconcert ook speciale middagconcerten te geven. En op dezelfde wijze zal NedPho voorafgaand aan hun concert ook 's middags spelen speciaal voor Amsterdamse scholieren.

Cultuurparticipatie

Paradiso organiseert verschillende programma's waarbij amateurmuzikanten een podium krijgen. Naast de creatieve waarde zien we dit als een doeltreffende manier om maatschappelijke impact te maken. Zo ontwikkelden we voor iedereen die de Nederlandse taal wil leren Zing Nederlands Met Me, een meezingprogramma waarbij Nederlandse liedjes gezongen worden onder begeleiding van een voorzanger en pianist. Door het programmaconcept en de bijbehorende liedboeken beschikbaar te stellen, heeft dit programma inmiddels vele landelijke navolgers gekregen.

Omdat Paradiso een bijzondere plek is om werkervaring op te doen en uitgedaagd te worden, initiëren we verschillende vormen van samenwerking met organisaties in het maatschappelijk domein. De komende twee jaar creëren we tijdens de zomermaanden participatieve muziekactiviteiten voor (ex-)dak- en thuislozen in samenwerking met HVO Querido. Soundworks is een motiveringsproject van Paradiso en de Gemeente Amsterdam (Dienst Werk en

Inkomen) waarbij jongeren die moeilijk bereikbaar of beïnvloedbaar zijn, worden geïnteresseerd en gemotiveerd naar werk of opleiding. Muziek dient hierbij als bron van inspiratie. Sprekers uit onze organisatie en netwerk geven een indruk van het werken in de sector, tijdens workshops worden ze creatief uitgedaagd en ten slotte draaien ze op werkervaringsplekken mee met de organisatie. Een aantal van deze jongeren heeft inmiddels een dienstverband bij Paradiso. Deze ervaringen leren ons dat we ook maatschappelijke impact kunnen maken door onze organisatie meer open te stellen. Dit willen we de komende jaren verder ontwikkelen en steviger verankeren.

Paradiso Research & Development

Sinds 2008 draagt Paradiso bij aan een stabiele en innovatieve culturele sector door middel van onze ontwikkeltak Paradiso Research & Development (R&D). Vanuit deze afdeling bundelen we alle kennis, netwerk en faciliteiten die in en rondom Paradiso aanwezig zijn voor de ontwikkeling van cultureel ondernemers en artistieke initiatieven; van het eerste conceptidee tot een stabiel gepositioneerde en professioneel opererende culturele instelling. Deze werkwijze is de afgelopen jaren succesvol gebleken; een belangrijk deel van de initiatieven die hieruit zijn ontstaan, hebben zich ontplooid tot zelfstandige volwassen organisaties met een stabiele bedrijfsvoering en een solide positie in het landelijke kunstenveld. Dit zijn instellingen als bijvoorbeeld theaterproductiehuis Likeminds, hiphopdansfestival Summer Dance Forever, het Paradiso Melkweg Productiehuis en in een recentere periode het festival en talentontwikkelplatform Stichting Super Sonic.

Gedreven vanuit de behoeften van startende cultureel initiatiefnemers, de kansen die we zien voor het structureel versterken van de Amsterdamse pop- en nachtcultuur en onze ambitie om Paradiso's rol als ontwikkelinstelling uit te bouwen, hebben we een plan ontwikkeld op basis waarvan we de komende beleidsperiode onze R&D-activiteiten willen intensiveren en structureren. Door middel van een nieuwe ontwikkelaanpak en het professionaliseren en vergroten van de ondersteuningscapaciteit wordt de ontwikkeling van initiatieven duidelijker gefaseerd en gestandaardiseerd. Zo ontstaat er meer ruimte voor de doorstroom en ontwikkeling van meer verschillende initiatieven. En naast de primaire support gaan we meer en nadrukkelijker ondersteuning beiden op het gebied van organisatieontwikkeling en ondernemerschap.

Deze ambitie kunnen we niet financieren uit de huidige exploitatie en het huidige subsidieniveau. Daarom vraagt Paradiso aanvullend subsidie aan bij OC&W in het kader van de Culturele Basisinfrastructuur 20252028.

Het vernieuwde ontwikkeltraject van een eerste idee tot een professionele culturele instelling hebben we onderverdeeld in drie ontwikkelfasen. In elke fase van onze aanpak bieden deelnemende initiatieven concrete kansen om zich te bewijzen en te ontwikkelen door ze letterlijk en figuurlijk een podium te geven. We faciliteren ze met een professioneel vangnet en dat biedt de *room for failure* die noodzakelijk is voor innovatie. En we bieden een ondersteunings- en educatietraject dat aandacht besteedt aan de ontwikkeling van ondernemerschap, de (door)ontwikkeling van de organisatiestrategie. Binnen elke fase wordt bovendien aandacht besteed aan intervisie en netwerkvorming. Dit doen we in samenwerking met cultureel trainings- en adviesbureau Art-Up. De fasering is als volgt:

1. **Scouting en pilotontwikkeling:** ambitieuze makers doen onderzoek naar de potentie van een artistiek idee en hun eigen rol als cultureel ondernemer. Jaarlijks werken 25 tot 30 deelnemers aan een pilotprogramma dat qua omvang vergelijkbaar is met DIP-programma's (zie p. 9). Daarnaast volgen ze een workshoptraject dat ze onderwijst in de basics van cultureel ondernemerschap.
2. **Organisatieontwikkeling:** een ontwikkelfase van pilot naar een continue bedrijfsvoering waarbij initiatieven die de potentie hebben om een structurele vorm te vinden worden begeleid in de ontwikkeling van een eigen organisatie. Binnen de context van Paradiso werken ze aan een project dat de omvang heeft van een festival, programmaserie of digitale presentatie. Tijdens een ondernemerschapsprogramma leggen deelnemers een solide basis voor een eigen organisatie en ontwikkelen ze een toekomstvisie op hun culturele onderneming. Jaarlijks bieden we plek aan minimaal vijf initiatieven in deze fase. De bestaande partnerstichtingen Indiestad, Elsewhere en Africadelic zullen hier in eerste instantie deel van uitmaken.
3. **Professionalisering:** beginnende culturele ondernemingen die beschikken over een duidelijke toekomstvisie ontwikkelen zich tot een zelfstandig en stabiel opererende organisatie onder begeleiding van Paradiso. Dit is vergelijkbaar met de ontwikkeling die bijvoorbeeld Summer Dance Forever heeft doorlopen onder de vleugels van Paradiso. Naast een backoffice en productionele ondersteuning, bieden we deelnemers ondernemerschapscoaching en een intervisieprogramma. De bestaande partnerstichtingen Super Sonic, Pera en PMP zullen de komende beleidsperiode een volgende ontwikkelstap maken binnen deze fase van het programma.

Langdurig partnerschap

Een deel van onze partnerstichtingen hebben zich inmiddels ontwikkeld tot gevestigde cultureel ondernemingen die als gelijkwaardig partner samenwerken met Paradiso. Maar net als organisaties in ontwikkeling zijn ook zij gebaat bij het blijven delen van kennis, netwerk en faciliteiten. Ondanks een solide positie in het kunstenveld kunnen kleinere culturele instellingen namelijk kwetsbaar zijn. Naast de zes partnerstichtingen die zich binnen het R&D-programma zullen professionaliseren, blijven drie andere stichtingen betrokken als gelijkwaardig samenwerkingspartner: Sonic Acts, Summer Dance Forever en Marmoucha. De komende beleidsperiode produceren we gezamenlijk programma's, projecten en festivals. Daarnaast delen deze instellingen mee in de backoffice van Paradiso. Hierbij gaan we periodiek een samenwerkingsovereenkomst aan.

Op dit moment werken we intensief samen met negen partnerstichtingen, in willekeurige volgorde zijn dat:

Stichting Summer Dance Forever runt de organisatie van het gelijknamige hiphop dansfestival met battles, clubnachten, theatervoorstellingen en workshops. SDF organiseert jaarlijks een grote editie in augustus en een kleiner festival in het vroege voorjaar.

Stichting Pera is een programmaontwikkelaar voor pop- en nachtcultuur uit Istanbul, een smeltkroeg van culturen uit Turkije, Griekenland, de Balkan en het Midden Oosten. Pera organiseert concerten van geëngageerde Turkse artiesten en de LGBTQI+-nacht Shugar. Met een tegenhanger daarvan brengt Pera Nederlandse dj's en performers naar Turkije.

Stichting Indiestad is onlangs ontstaan uit het subbrand van Paradiso en wil zich ontwikkelen tot platform voor jonge Nederlandse Indiemakers. De stichting werkt bijvoorbeeld aan de programmaserie In-Die-Stad waarbij Amsterdamse cafe's en buurtcentra voor een avond worden omgetoverd tot showcaseplek voor opkomend talent. Hiermee combineert Indiestad talentontwikkeling en het stimuleren van nieuwe speelplekken in de stad.

Stichting Sonic Acts bestrijkt de hele culturele keten van culturele productie, onderzoek, ontwikkeling en presentatie en educatie op het snijvlak van audiovisuele kunst, muziek, wetenschap, filosofie en technologie. Het tweejaarlijkse festival vindt plaats op vele locaties in de stad waaronder Paradiso. En gezamenlijk zijn we actief in het internationale project Re-Imagine Europe.

Stichting Elsewhere is sinds kort opgericht als ontwikkelplatform voor Nederlandse artiesten die Engelstalige muziek maken binnen de genres soul, hiphop, R&B en jazz. De stichting richt zich op het bij elkaar brengen van artiesten en ideeën, het creëren van een (Europees) ecosysteem voor de ontwikkeling van deze genres en het organiseren van showcases om artiesten en publiek bij elkaar te brengen. Elsewhere beheert het online artiestenplatform Vanguard en presenteert tijdens Two Tone elke twee maanden nieuw talent in de bovenzaal.

Stichting Africadelic is een Amsterdams platform en festival dat de creativiteit, diversiteit en activisme van de Afrikaanse diaspora in Nederland promoot door middel van muziek, films en verrassende talks. Met ondersteuning van Paradiso organiseert de stichting een festival rond Afrikadag op 25 mei. Daarnaast willen we samenwerken aan verschillende programma's met muziek, talks en nachtcultuur.

Stichting Marmoucha is sinds jaar en dag het productiehuis voor podiumkunst rond Arabische muziek dat sinds 2021 beschikt over het Marmoucha Orchestra, een eigen muzikensemble van wereldklasse. Marmoucha produceert concerten, festivals, clubnachten en concerten, en weet als geen ander publiek van alle generaties Amsterdammers met een Noord-Afrikaanse of Midden Oosterse achtergrond te bereiken. Marmoucha presenteert op een groot palet aan podia in het land, zoals Podium Mozaïek, Amare en TivoliVredenburg. De komende periode werken we gezamenlijk aan het Sloterpasfestival en de avond- en nachtprogrammaserie Trans Saharan Elektro.

Stichting Paradiso Melkweg Productiehuis is een ontwikkelinstelling die muzikale makers ondersteuning biedt bij het ontwikkelen van multidisciplinaire producties en helpt bij de duurzame ontwikkeling van hun carrière. Samen met de Melkweg vormt Paradiso een redactie die zowel beginnende als midcareer artiesten aandraagt voor een ontwikkeltraject. Paradiso is een belangrijke presentatieplek voor PMP en daarnaast zoeken we de komende periode de samenwerking in het project Bijlmer Talent Exchange.

Stichting Super Sonic organiseert het jaarlijkse Super Sonic Jazz Festival en dient als een belangrijk ontwikkelplatform voor een vernieuwende Amsterdamse jazzscene bestaande uit zowel geschoolde musici als autodidacten. Met ambassadeurs, een eigen label en eigen producties weet de stichting in samenwerking met Paradiso een brug te slaan tussen live muziekcultuur en nachtcultuur en zo een zeer jong divers publiek te bereiken voor een als vergrijsd bekendstaand genre. Samen met Paradiso maakt de stichting onderdeel uit van Muziekhub West.

V. Positionering en samenwerkingen: lokaal, nationaal en internationaal

Paradiso biedt programma's, festivals en projecten van kwaliteit op wereldniveau en hiermee zijn we een belangrijke speler binnen een globaal artistiek en maatschappelijk netwerk. Initiatieven die in Paradiso zijn ontstaan, vinden wereldwijd navolging. Het is onze ambitie dit te continueren. Zo zijn we net gestart met de tweede editie van het Europees samenwerkingsverband Re-Imagine Europe. In Nederland is Paradiso een pionier op het gebied van pop- en nachtcultuur. Veel initiatieven die we hier ontwikkelen krijgen landelijk navolging. Op Amsterdams niveau spannen we ons in voor nieuwe publieksprogramma's in de stadsdelen buiten de ring en voelen we een verantwoordelijkheid voor het behoud van de tegencultuur die Amsterdam heeft gevormd. Tegen het licht van de manier waarop de stad zich ontwikkelt, blijven we ons hier hard voor maken.

Huis voor de popcultuur in Nederland, speler in de internationale top

Paradiso staat dagelijks in contact met artiesten, podia en vertegenwoordigers van over de hele wereld. Zo scannen we ons internationale netwerk op artiesten en ontluikende artistieke ontwikkelingen waarvan we vinden dat die ook in Amsterdam de aandacht verdienen. Het lukt ons regelmatig een podium te bieden aan artiesten die voor het eerst voet op Nederlandse, of zelfs Europese, bodem zetten. En ook in de Europese tourschema's van gevestigde artiesten merken we dat Paradiso nog steeds een voorkeursplek geniet.

Daarmee zijn we een podium van grote landelijke betekenis. Voor Nederlandse artiesten is een optreden in de grote zaal van Paradiso een belangrijk punt in de carrièreontwikkeling. En ons bereik onder Nederlandse bezoekers strekt zich uit over alle uithoeken van ons land. Bovendien vinden veel van de activiteiten die we stimuleren en ontwikkelen navolging op andere Nederlandse podia. Nachtcultuurconcepten zoals Diaspora maken na een ontwikkelperiode in Parallel de stap naar edities in clubs in steden als Rotterdam en Den Haag. En het Marmoucha Orchestra tourt jaarlijks met meerdere producties door Nederland.

Ook buiten ons land wordt Paradiso op waarde geschat. In januari 2023 werden we tijdens het prestigieuze Live Production Summit in Palm Springs uitgeroepen tot Best International Venue. Het afgelopen jaar kwam 13% van onze bezoekers uit het buitenland, het voornaamste deel hiervan reist speciaal naar Amsterdam af voor een van onze programma's. Dit wordt deels veroorzaakt door artiesten die Paradiso als een van de weinige Europese podia aandoen tijdens hun tours – zoals The Smile in 2022. Maar we (co)produceren ook festivals en programma's van internationale allure die een wereldwijd publiek bedienen. De editie van 2023 van dansfestival Summer Dance Forever trok 58 verschillende nationaliteiten naar de Weteringschans, die kwamen als toeschouwer of deelnemer van een van de battles. Voor de Sonic Acts Biënnale wordt tweejaarlijks een aanbod van wereldklasse samengesteld op het gebied van audiovisuele kunst, muziek, filosofie en wetenschap.

Met verschillende buitenlandse podia, zoals het Kopenhaagse VEGA en het Antwerpse de Roma wisselen we op Europees niveau kennis en ervaring uit. Dit doen we in het bijzonder met het Brusselse podium Ancienne Belgique, waarmee we elke twee jaar samenkomen om onze activiteiten en bedrijfsvoering te benchmarken en te evalueren.

Projecten in het buitenland

In de afgelopen jaren hebben diverse initiatieven van Paradiso zich ontwikkeld tot exportproduct. Zo stond Paradiso aan de wieg van Milkshake³ – het extravagante festival dat draait om eigenheid, vrijheid en gelijkwaardigheid. Milkshake heeft naast een Rotterdamse editie inmiddels ook plaatsgevonden in het Braziliaanse São Paulo, Summer Dance Forever vindt periodiek plaats buiten de landsgrenzen met Japanse edities in Osaka en Tokio en met STOOOR werken we aan een Spaanse editie op Sónar Barcelona.

In samenwerking met partnerstichting Sonic Acts is Paradiso penvoerder van Re-Imagine Europe: New Perspectives for Action, een vierjarig Europees project met cofinanciering van de Europese Commissie waarin veertien culturele organisaties⁴ van 2025 tot 2028 samenwerken. Het project heeft als doel jonge Europeanen via artistieke praktijken beter in staat te stellen om maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden. De partners werken aan de ontwikkeling, productie, presentatie en distributie van nieuwe kunstprojecten die reageren op sociale en ecologische uitdagingen. Veel programmaonderdelen zijn internationale coproducties en zullen, naast onze eigen podia, ook op de podia en festivals van onze partners getoond worden.

³ Het partnerschap van Paradiso in het Milkshake Festival is onlangs na 12 jaar beëindigd in overleg met medeaandeelhouder ID&T/Superstruct. Als medeoprichter blijft Paradiso nog wel betrokken als artistiek adviseur en als organisator van de afterparties.

⁴ We werken hierbij met de volgende partners: Elevate Festival (Oostenrijk), INA grm (Frankrijk), A4 (Slowakije), Borealis (Noorwegen), KONTEJNER (Kroatië), BEK (Noorwegen), RUPERT (Litouwen), Disruption Network Lab (Duitsland), Semibreve (Portugal), Parco d'Arte Vivente (Italië), Kontrapunkt (Noord-Macedonië) & Radio Web MACBA (Spanje).

Amsterdam: partners, samenwerkingen en programmering in de buurten

Paradiso maakt onderdeel uit van diverse samenwerkingsverbanden, waaronder het overleg met cultureel ondernemers op en rond het Leidseplein, het platform Amsterdamse Culturele Instellingen en de landelijke Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals. Met de Melkweg voeren we veelvuldig collegiaal overleg, helpen we elkaar waar nodig en werken we bovendien samen in de vorm van het Paradiso Melkweg Productiehuis.

We voelen een grote verantwoordelijkheid voor het behoud van plekken voor livemuziek, tegencultuur en de rafelranden in de stad, en stellen daarom onze kennis en ondersteuning beschikbaar aan een keten van soms kwetsbare underground podia en/of broedplaatsen. Zo hielpen we Cinetol met de ontwikkeling van hun muziekprogrammering en organisatie, werken we intensief samen met de makers van het in 2019 ontruimde ADM-terrein en ondersteunen we het voortbestaan van Maloe Melo met advies, ondersteuning en een jaarlijks benefiet Jurvest. En met de alternatieve LGBTQI+ Club Europa, die in 2027 opent rond het Rembrandtplein, onderzoeken we de samenwerkingsmogelijkheden.

Bij zowel de artistieke visie als onze visie op talentontwikkeling kwam de programmering verspreid over de stad al aan bod. Met onze programma's op nieuwe locaties kunnen we bovendien een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van buurten, stadsdelen en speelplekken. De komende beleidsperiode zullen we op zoek blijven naar nieuwe bijzondere plekken voor het programmeren van concerten. Daarnaast besteden we speciale aandacht aan het ontwikkelen van nieuwe programma's en projecten in Nieuw-West, Noord en Zuidoost:

Amsterdam Noord

Tolhuistuin

Paradiso is sinds de oprichting in 2014 intensief betrokken bij het culturele complex in en rondom de Tolhuistuin aan het IJ in Amsterdam Noord. Samen met twee ervaren horecapartners is Paradiso aandeelhouder van de THT BV die het Tolhuistuinpaviljoen exploiteert, bestaande uit het restaurant en een aantal culturele zalen. De clubzaal in het hart van het gebouw wordt door Paradiso gebruikt voor concerten en voor nachtprogrammering onder de noemer van Parallel. De zaal kan op grote waardering rekenen van bezoekers, vanwege zowel de faciliteiten als de ligging. Waar internationale artiesten in de eerste jaren nog terughoudend waren om buiten het centrum op te treden, is de clubzaal inmiddels uitgegroeid als vaste waarde in vele Europese tourschema's. En sinds de start van Parallel in 2022 weet ook de liefhebber van Amsterdamse nachtcultuur de Tolhuistuin te vinden. De Tolhuistuin is een belangrijke factor geweest in de ontwikkeling van de noordelijke IJ-oever en inmiddels een culturele oase in een omgeving die in korte tijd totaal veranderd is.

In 2023 organiseerde Paradiso in de verschillende zalen en de tuin 312 programma's voor 123.211 bezoekers. Naast de concerten in de clubzaal organiseerden we in de zomer wekelijks het muziek, grill en chillprogramma Garden in de tuin, presenteerden we nieuw singer-songwritertalent en edities van Science & Cocktails in de Zonzij. Stichting Tolhuistuin, die niet-muziek gerelateerde culturele evenementen in de tuin en het paviljoen organiseert, is hierbij ook een samenwerkingspartner. De BV draagt jaarlijks financieel bij aan het programma van Stichting Tolhuistuin. In de komende beleidsperiode willen we onze ontwikkelactiviteiten voor nachtcultuur in Parallel verder versterken (zie ook pagina 8) en hebben we de ambitie om op de andere culturele zalen van het complex, zoals de IJzaal en de Zonzij, vaker te gebruiken voor programmalijnen die in samenwerking met lokale partners ontstaan uit de DIP (p. 9) en het Paradiso R&D-traject (p. 11).

Het Groene Veld

Net boven de A10, naast de Waterlandse golfbaan, bevindt zich de sociaal culturele zone Het Groene Veld. Hier is een deel van de voormalige ADM-bewoners neergestreken en een nieuwe vrijplaats gestart. Paradiso werkt al sinds jaar en dag samen met deze artistieke community, zowel op hun (voormalige) locaties als op onze eigen podia. Samen met Het Groene Veld werken we aan een aantal programmaconcepten die we in de komende beleidsperiode op die locatie willen ontwikkelen. Per 2024 stapt Paradiso uit het door ons opgerichte Milkshake Festival om ruimte te maken voor de ontwikkeling van een nieuw alternatief festival voor de LGBTQI+ community. Dit zal op Het Groene Veld plaatsvinden en worden gefinancierd met een deel van de middelen die na Milkshake zijn vrijgekomen.

Amsterdam Zuidoost

SMIB x TNO

Creatief collectief uit de Bijlmer SMIB heeft plannen om een jaarlijks festival te organiseren in Amsterdam Zuidoost in samenwerking met The New Originals. TNO heeft onze partnerstichting Super Sonic benaderd met de vraag om een jazzpodium te hosten en cureren op het festival. Een unieke mogelijkheid om lokaal jazztalent te presenteren voor een groot en jong lokaal publiek. Paradiso wordt hierbij betrokken voor de productionele ondersteuning, aanvullende programmering en helpt mee bij mogelijke financieringsvraagstukken. Eerder werkten Paradiso en SMIB samen aan SMIB Day, een 24-uur durend festival aan de Weteringschans voor jong Amsterdams talent.

Onderzoek en ontwikkeling

Paradiso is betrokken bij het door de Melkweg geëntameerde lokaal onderzoek dat de haalbaarheid van een nieuw podium in Zuidoost inventariseert. In deze fase van het onderzoek stellen we onze kennis en kunde beschikbaar om

de randvoorwaarden en mogelijkheden zo goed mogelijk in kaart te brengen. Afhankelijk van de kansen en voor-
ringen bepalen we in de komende beleidsperiode op welke manier we hieraan een bijdrage kunnen blijven leveren.

Amsterdam Nieuw-West Sloterplasfestival

Paradiso is al enkele jaren op de achtergrond betrokken bij de totstandkoming van het Sloterplasfestival met jaarlijks zo'n 11.500 bezoekers. Samen met onze partnerstichting Marmoucha en lokale partners als 24-Karaat en Bureau Barel kwam het festival tot stand. In eerste instantie ondersteunde Paradiso in de dekking van de kosten, de productie en de marketing. En de laatste jaren verzorgden we de programmering op een van de podia, waarbij we een diverse selectie van nieuwe Amsterdamse talenten de kans boden zich te presenteren voor een nieuw publiek. Hiermee combineren we de ontwikkeling van laagdrempelige en gratis toegankelijke publieksprogramma's op locatie met die van opkomende talenten.

Nu een aantal partners hebben besloten de focus per 2024 op andere activiteiten te richten, willen we samen met Marmoucha de verantwoordelijkheid nemen voor de programmering en productie van het gehele festival. In samenwerking met Stadsdeel Nieuw-West en potentiële nieuwe lokale partners werken we aan een dekkings- en productie-voorstel op basis waarvan we het festival de komende beleidsperiode mogelijk willen maken.

VI. Publieksbereik, marketing en communicatie

Paradiso verstaat de kunst van marketing op maat. Dat doen we op basis van een heldere marketingstrategie, publieksonderzoek en data. Daardoor weten we heel verschillende publieksgroepen gericht te bereiken, ook voor nog onbekende of niche artiesten binnen onze brede programmering. De afgelopen jaren hebben we veel succes gehad met onze subbrands en partnerstichtingen rond verschillende genres en disciplines, een aanpak die we de komende beleidsperiode verder willen versterken. Ook bouwen we verder aan de Paradiso Accountomgeving waarmee we onze bezoekers in de toekomst nog beter weten te bedienen en bereiken.

Paradiso werkt vanuit de gedachte dat juist de diversiteit in programmering Paradiso maakt tot wat het is. Deze meerstemmigheid in programma's vergt een marketing die is toegesneden op het bedienen van heel verschillende publieksgroepen. In onze marketing en communicatie is de inhoud altijd leidend. Niet Paradiso zelf, maar de programmering van Paradiso is het product. Paradiso heeft een eigen tone of voice en huisstijl⁵, maar deze worden als een soort 'volumeknop' ingezet en kunnen meer of minder Paradiso laten zien. Dat wat een artiest of programma uit wil stralen, dat wat de smaak is van het publiek dat we willen trekken, stellen we consequent voorop. We werken ook graag met jonge en getalenteerde ontwerpers, fotografen en illustratoren. De concertposters van Paradiso laten dan ook een veelheid aan verschillende smaken en sferen zien en het is onze overtuiging dat die bonte combinatie van uitingen precies laat zien waar Paradiso voor staat: een veelheid aan programmering waarvan de eigenheid van elk programma bijdraagt aan wat Paradiso behelst als geheel.

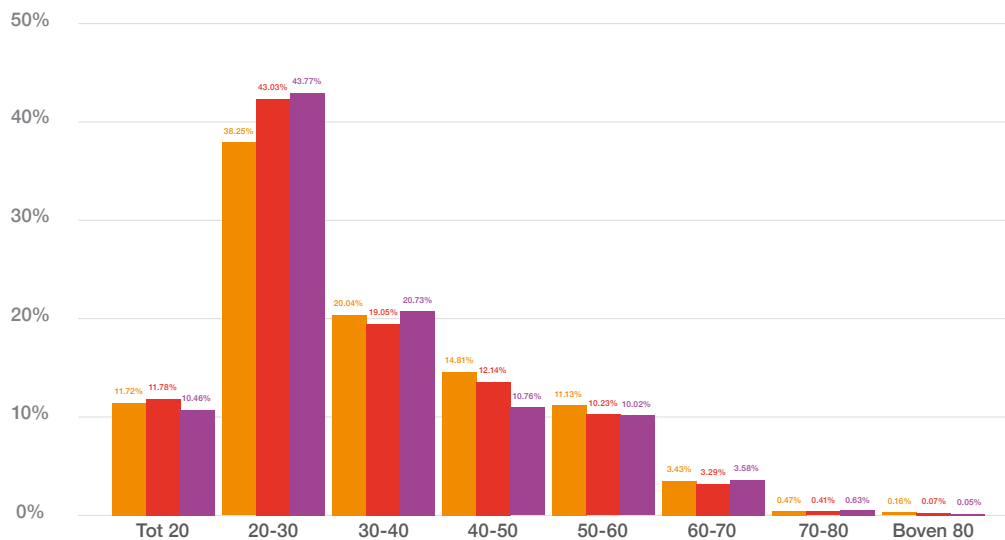
We vinden al onze programma's even belangrijk, en al onze bezoekers ook. Jongeren en ouderen, arm en rijk, wat je achtergrond ook is. Daarom hanteert Paradiso geen vaste zitplaatsen en kun je bij ons geen VIP-tafel bestellen. Ook hanteert Paradiso bij haar clubnachten geen restrictief deurselektie waarbij bezoekers al dan niet worden toegelaten. Iedereen mag naar binnen.

Publieksbereik en publieksonderzoek

Paradiso trekt een zeer gevarieerd publiek qua leeftijd, afkomst en opleidingsniveau. Ongeveer evenveel mannen als vrouwen bezoeken Paradiso. Van onze bezoekers kwam in 2023 39% uit Amsterdam, 48% uit de rest van Nederland en circa 13% komt uit het buitenland. Internationale bezoekers komen vooral voor festivals als Super Sonic Jazz Festival en Summer Dance Forever, en grote artiesten die maar weinig clubshows spelen in Noordwest Europa, zoals Patti Smith en Yasiin Bey. Circa 42% van onze bezoekers komt ieder jaar weer terug.

De afbeelding op de volgende pagina geeft een beeld van de leeftijdssamenstelling van ons publiek op basis van ticketingdata en hoe deze zich ontwikkeld heeft ten opzichte van 2019. Hieruit valt op te maken dat onze programmafocus op jong publiek (p. 5) zijn vruchten afwerpt. De voornaamste jonge bezoekersgroep tussen de 20 en de 30 is met meer dan 5 procentpunt toegenomen ten opzichte van voor de pandemie. De bezoekersaantallen van de groep onder de 20 fluctueert enigszins en laat nog ruimte voor verbetering zien.

⁵ Sinds 1996 ontworpen en onderhouden door de wereldwijd bewonderde Amsterdamse ontwerpstudio Experimental Jetset



We willen de komende periode beter inzicht krijgen in de voorkeuren van onze jongste (potentiële) bezoekers. Daarom gaan we een uitgebreid publieksonderzoek uitvoeren. De bevindingen nemen we mee als belangrijke input om ons programma af te stemmen op de diverse samenstelling van de 50% jongste bezoekers, zoals uitgewerkt op pagina 6. In samenwerking met de organisatie Streetcornerwork gaan we de straat op om jonge Amsterdammers te interviewen over hun wensen op het gebied van cultuurbezoek. Dit onderzoek focust zich met name op jongeren in Amsterdam Noord, Nieuw-West en Zuidoost en gaat verder dan de vraag welke artiesten zij willen zien in Paradiso. We willen ook inzicht in wanneer zij zich welkom voelen, wanneer zij zich veilig voelen op de dansvloer, wat mogelijke drempels zijn om Paradiso te bezoeken en welke ticketprijs daarbij past.

Maar dit onderzoek heeft nog een belangrijke functie. Door de samenwerking met Streetcornerwork, hebben we niet alleen toegang tot de informele netwerken van jonge Amsterdammers met een cultureel diverse achtergrond. Ook bieden we jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt een inspirerende werkomgeving en ruimte om hun stem te laten horen.

Marketinginspanningen en -bereik

De programmering van Paradiso is structureel van hoog niveau, bezoekers weten dat ze bij Paradiso kwaliteit kunnen verwachten. Hiermee hebben we in het verleden een sterk 'merk' opgebouwd. Door deze marketingaanpak hebben we ontzettend veel mensen aan ons gebonden en ligt het bereik van onze sociale mediakanalen erg hoog. Bezoekers houden onze kanalen goed in de gaten en zijn niet bang om impulsaankopen te doen.

Onze website Paradiso.nl trekt jaarlijks 2,97 miljoen bezoekers, via Facebook hebben we een directie connectie met 271.000 'fans', 94.000 volgers op Instagram en 208.000 likes op Tiktok. Onze wekelijkse nieuwsbrieven hebben 212.000 vaste abonnees en daarnaast zijn er 328.000 mensen lid van de overige nieuwsbrieven die bezoekers bijvoorbeeld periodiek op de hoogte houden van boekingen binnen bepaalde genres.

Bekende artiesten hebben fans en, hoewel we die fans nog wel moeten bereiken, verkopen ze zichzelf. Het zijn de nog onbekende of kleinere bands en niche artiesten waar we beter ons best voor moeten doen om het juiste publiek op de been te krijgen. Hiervoor maken we gebruik van marketing op maat, ons customer data platform (CDP) en onze subbrands.

Het bouwen van communities: subbrands

Subbrands zijn communities die we bouwen rondom programmering. Zoals Ticket to the Tropics voor muziek uit the global south, Indiestad voor indie en Bassline voor hiphop. Paradiso is de eerste geweest die dergelijke subbrands is gaan ontwikkelen, inmiddels is deze werkwijze ook door anderen overgenomen.

Meer dan alleen concerten aanbieden op genre, fungeren deze subbrands als keurmerk en curator om zo artiesten en publiek goed te kunnen verbinden. Voor elke subbrand ontwikkelen we eigen content. Denk aan een interview met een artiest of muzikale tips van kenners, die via de subbrand kanalen verspreid worden. Een aantal subbrands werkt met ambassadeurs, die letterlijk optreden als gids in het muzikale landschap. Ook zijn er 'jaarabonnementen' in de vorm van een pas waarmee je gedurende een heel jaar voor een relatief laag bedrag naar concerten kunt, bijvoorbeeld de Indiestadpas.

De subbrands zijn een manier om zoveel mogelijk potentiële geïnteresseerde bezoekers te bereiken voor artiesten die bij ons optreden en om hen wegwijs te maken in ons grote aanbod aan programma's. Nieuwe artiesten en jong talent kunnen zo op extra aandacht en publiek rekenen. Ook proberen wij op deze manier verschillende publieks-groepen bijeen te brengen. Zo weet Ticket to the Tropics bijvoorbeeld een jongere doelgroep te verbinden met dansmuziek uit alle werelddelen; van highlife tot dabke, van samba tot cumbia en van kaseko tot kuduro, door jonge helden naast oude helden te programmeren en door de juiste uitstraling in vormgeving en tone-of-voice van teksten.

De komende beleidsperiode wil Paradiso het bouwen van gemeenschappen door middel van subbrands of stichtingen rond verschillende genres en disciplines verder verstevigen en uitbouwen. Simpelweg omdat deze bestaande aanpak de afgelopen jaren succesvol is gebleken. Een of meerdere van de nieuw te ontwikkelen concepten voor de experimentele clubnachten willen we marketingtechnisch op deze manier benaderen.

Paradiso Account

De toepassing van data wordt de komende jaren een belangrijke pijler onder ons marketingbeleid. In 2022 is Paradiso gestart met het Paradiso Account, de online omgeving waarbinnen bezoekers tickets kunnen kopen en beheren, zich op de wachtlijst kunnen plaatsen voor uitverkochte programma's en hun voorkeuren kunnen doorgeven voor nieuwsbrieven of andere vormen van informatievoorziening. Inmiddels zijn er meer dan 525.000 accounts aangemaakt. De voorkeursgegevens die bezoekers via het account aan ons doorgeven, combineren we op een dataplatform met bezoekersgegevens van onze website, aankopen op de website en gedrag op social media – uiteraard geheel in lijn met alle privacywetgeving zoals de AVG. Hiermee leren we onze bezoekers beter begrijpen en kunnen we de communicatie relevanter en doelgerichter maken door bijvoorbeeld een op maat gemaakt aanbod te tonen op de website en bezoekers gericht te wijzen op programma's binnen hun smaakvoorkeur. Naast een positieve impact op de kaartverkoop, is dit ook een waardevol instrument voor talentontwikkeling. Het bereik en de positionering van (nog) onbekende artiesten verbetert hierdoor aanzienlijk.

Tegelijkertijd zorgt het Paradiso Account voor een stevigere positie ten opzichte van commerciële marktpartijen die er andere waarden op na houden. Door de lijntjes met onze bezoekers te verkorten, gaat er minder geld naar sociale platformen als Instagram en TikTok en investeren we meer in op maat gemaakte communicatie vanuit onszelf. Ook zijn we goed op weg om secundaire ticketverkopers te bestrijden door middel van de wachtlijstmogelijkheid binnen ons account. Bezoekers kunnen zich voor uitverkochte concerten op de wachtlijst plaatsen voor vrijgevallen tickets. En bezoekers die verhinderd zijn kunnen hun ticket kosteloos teruggeven. Dit biedt onze bezoekers zekerheid en een eerlijke prijs.

In de komende jaren wordt dit account uitgebreid met steeds meer op maat gemaakte functionaliteiten. Denk hierbij aan een wishlist die reminders geeft voor concerten die in de verkoop gaan, toegang tot speciale presales voor concerten, korting op merchandise, verjaardagscadeaus enzovoorts. Daarnaast willen we met cofinanciering van DigitAll speciale online content ontwikkelen die via het account toegankelijk is – zoals registraties, livesessies of een blik achter de schermen.

Met het Customer Data Platform zijn we uiteindelijk in staat om voor iedere bezoeker een gepersonaliseerde web site én nieuwsbrief te genereren. De communicatiekanalen worden voor 80% ingericht op de wensen en voorkeuren van de individuele, potentiële bezoeker. De overige 20% blijft voor de rol van Paradiso als curator. Er zijn altijd programma's die wij als podium extra willen uitlichten. Of het nou gaat om een maatschappelijk thema, een wetenschapsprogramma of een zeer bijzonder muzikaal talent. Dit vinden wij als cultuurpodium ontzettend belangrijk, omdat we er voor iedereen willen zijn en niet geloven in een volledige overgave aan algoritmes en klikgedrag van mensen.

Prijsbeleid

Ondanks de kostenstijgingen en de beperkte subsidie, spannen we ons in om de financiële drempel om Paradiso te bezoeken zo laag mogelijk te houden. Dit doen we door onze staffelprijzen voor de servicekosten zo in te richten dat bij lage ticketprijzen ook relatief lagere servicekosten worden betaald. Zo houden we concerten van nieuwe artiesten betaalbaar. En we bieden regelmatig verschillende kortingsprijzen aan voor onder meer CJP, Stadspas, Huisvuilpas en studenten. De komende periode kijken we in samenwerking met de Melkweg naar mogelijkheden voor solidaire ticketing, waarbij een deel van de betalende bezoekers met een extra bijdrage de toegang voor bezoekers met beperkte financiële armslag mogelijk maakt.

VII. Financiën, gebouw en organisatie

Paradiso hanteert en onderschrijft de aanbevelingen uit de Code Cultural Governance, Code Culturele Diversiteit en de Fair Practice Code. Op het gebied van duurzaamheid hebben we een concrete verbeteringsslag gemaakt binnen de huidige mogelijkheden. En met 100 Jaar Paradiso werken we aan een volledig duurzaam gebouw.

Financiën en exploitatie

De impact van corona op de bedrijfsvoering is groot geweest. Een noodzakelijke reorganisatie en langdurige stilstand hebben tot flink personeelsverloop geleid. Financieel hebben we de crisisjaren goed doorstaan met behulp van interne noodmaatregelen en financiële coronasteun. Paradiso beschikt per 31 december 2023 over een eigen vermogen van ruim €2 miljoen. Een belangrijk deel daarvan (€741.418) is bestemd voor de noodzakelijke ontwikkeling van een toekomstbestendig gebouw en zal in de eerste twee jaar van de komende beleidsperiode aangewend worden voor de voortgang van de planontwikkeling.

Paradiso genereert het overgrote deel van de inkomsten zelf. Onze organisatie draait continu op volle capaciteit en daarmee krijgen we veel voor elkaar met relatief weinig middelen. Dat is een verdienste, maar dat maakt ons in zekere zin ook kwetsbaar. We opereren namelijk continu op de grens van wat mogelijk is. Ten opzichte van vergelijkbare instellingen in Nederland is het aandeel eigen inkomsten ongekend hoog en de overhead relatief klein. In 2022 zat Paradiso op een eigen inkomstenpercentage van 96%, in 2023 nog een half procentpunt hoger.

Instelling	Omzet	Gemeentelijke Subsidie	%	Bezoekers-aantallen	Programma's per jaar	Gemeentelijke Subsidie per bezoeker in €
Paradiso	18.638.178	732.900	4%	633.398	1.039	1,16
Melkweg	18.557.567	1.018.483	5%	523.736	1.019	1,94
Tivolivredenburg (Utrecht)	40.547.000	11.540.000	28%	994.000	1.423	11,61
Patronaat (Haarlem)	5.482.268	1.778.531	32%	128.311	514	13,86
Doornroosje (Nijmegen)	8.252.924	1.459.700	18%	355.385	471	4,11
013 (Tilburg)	13.448.000	1.027.000	8%	276.000	275	3,72
Ancienne Belgique (Brussel)	12.630.498	3.655.145	29%	297.359	396	12,29
ITA	27.992.009	14.298.302	51%	330.881	1.322	43,21
Muziekgebouw aan het IJ	6.060.625	2.962.572	49%	113.551	409	26,09

2023 was in veel opzichten een recordjaar met de hoogste bezoekerscijfers en zaalbezetting tot nu toe. Dit is echter broodnodig gebleken, omdat tegenover alle positieve resultaten flinke kostenstijgingen staan. Om break even te blijven exploiteren zal ook de komende beleidsperiode een omzetstijging cruciaal zijn om kostenontwikkelingen het hoofd te bieden. Uitgaande van gelijkblijvende bezoekersaantallen, zullen prijsstijgingen nodig zijn om recette- en horeca-inkomsten op het noodzakelijke niveau te houden.

Ondanks de mooie plannen en een exploitatie die in balans blijft, is structurele subsidie onmisbaar om alle in dit plan omschreven ambities voor de periode 2025 – 2028 mogelijk te maken. Bij het AFK vragen we een subsidiebedrag aan van €825.796 conform het voorgeschreven niveau van het subsidiebedrag van 2023 +5%. Veel plannen op het gebied van toegankelijkheid, programmaontwikkeling, innovatie en inclusie komen bij een verdere subsidieverlaging op de tocht te staan. Aanvullend doet Paradiso voor het eerst een aanvraag voor de landelijke culturele basisinfrastructuur voor een bedrag van €350.000. Dit bedrag is gekoppeld aan de ambities voor het professionaliseren en diverser maken van het culturele ecosysteem door middel van het ontwikkelprogramma Paradiso R&D. Verder wordt hard gewerkt aan het aanboren van private geldstromen, met name voor de financiering van 100 Jaar Paradiso en daarmee het veiligstellen van het voortbestaan van Paradiso. Hiervoor is recentelijk het Paradiso Fonds opgericht.

Interne organisatie

De interne organisatie van Paradiso kent negen afdelingen. De algemeen directeur is tevens de bestuurder. Vanwege de belasting op de directie door grote projecten zoals 100 Jaar Paradiso, is de voormalige functie van operationeel directeur deze beleidsperiode opgesplitst in een (titulair) zakelijk directeur en een operationeel manager. De organisatiestructuur is via deze link te zien: <https://assets.paradiso.nl/downloads/Organogram.pdf>.

Het managementteam (MT) bestaande uit de directie en enkele afdelingshoofden focust zich wekelijks op de uitvoering van de strategie voor de komende jaren. De stappen ten aanzien van D&I zijn hier een integraal onderdeel van en op die wijze ingebed in de organisatie. Hiernaast is een interne projectcoördinator aangesteld die specifiek aandacht heeft voor projecten ten aanzien van D&I.

Governance

Paradiso is een stichting met een ANBI-status. Het bestuur van de stichting bestaat uit één persoon, de directeur-bestuurder. Het bestuur van Paradiso legt verantwoording af aan een raad van toezicht (rvt) die uit zeven personen bestaat. De formele verhouding tussen de rvt en het bestuur van de stichting is statutair geregeld. De rvt benoemt uit zijn midden een voorzitter, kent een rooster van aftreden en een huishoudelijk reglement. De rvt heeft profielen opgesteld om te waarborgen dat de raad een evenwichtig beeld vormt op het gebied van diversiteit en deskundigheid. De statuten, het bestuursreglement en reglement voor de rvt stemmen overeen met de Code Cultural Governance en Paradiso handelt daarnaar. De rvt vergadert minimaal zes keer per jaar met de directie. De raad heeft uit zijn midden een remuneratiecommissie en een auditcommissie benoemd. De remuneratiecommissie fungeert als werkgever voor de directeur-bestuurder en voert functioneringsgesprekken. De auditcommissie overlegt separaat met de directie over begroting, jaarrekening en periodieke rapportages.

Paradiso heeft een Ondernemingsraad (OR) waarin negen medewerkers actief zijn. Directie en OR hebben zes keer per jaar regulier overleg en twee keer per jaar een overleg waarin de directie de OR informeert over relevante zaken en plannen.

Visie op medewerkers, arbeidsvoorwaarden, Fair Practice, duurzame inzetbaarheid

Op het gebied van personeelszaken richt Paradiso zich op goed werkgeverschap en stabiliteit voor personeel en organisatie op de lange termijn. Paradiso onderschrijft de Fair Practice Code en hanteert een bedrijfs-cao die is overeengekomen met de Kunstenbond. Ook het minimale niveau van freelancetarieven is in deze cao-bepaald. Desondanks is een betrekking binnen de popmuziek geen vetpot. Mede door het geringe subsidieniveau en ondanks een intensieve lobby loopt het arbeidsvoorwaardenniveau van onze cao al decennia achter op de rest van de culturele sector. Een recente benchmark van de branchevereniging voor poppodia wees uit dat onze cao tussen de 4,9% en 10% lager uitvalt ten opzichte van de cao theater en dans. Ten opzichte van 'de BV Nederland' bedraagt het verschil gemiddeld 15,4%.

Paradiso werkt voor het merendeel met eigen medewerkers om de kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen en omdat we het belangrijk vinden verantwoordelijkheid te nemen naar onze medewerkers. Alleen voor het opvangen van pieken in de vraag naar werk en bij onvoorziene situaties huren we freelancers of via derde partijen arbeidskrachten in. Paradiso heeft 225 medewerkers in dienst (106 fte).

Paradiso benadrukt het belang van duurzaam inzetbaarheid van medewerkers. In samenspraak met de OR wordt hier invulling aangegeven. Er wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de specifieke omstandigheden van medewerkers (jong en oud) in de verschillende fasen van hun leven en loopbaan. Een onderdeel van dit beleid is de opbouw van vrije dagen in de vorm van seniorendagen.

Fair Practice artiesten

Honoraria binnen de popsector lopen sterk uiteen; de grote artiesten verdienen goed maar het zijn uiteraard de beginnende professionele artiesten waarbij een Fair Practice Code van meerwaarde is. Paradiso is deelnemer aan de Ketentafel Popmuziek waar stappen gezet worden naar een in de popsector passende honorariumrichtlijn. Aan dit overleg nemen vertegenwoordigers deel van artiesten, intermediairs, en podia en festivals. Dit overlegorgaan werkt aan tools en richtlijnen waarmee een passende gage bepaald kan worden bij de carrièrefase van een Nederlandse artiest. Een eerste conclusie van dit orgaan is dat de financiële middelen voor een fair pay praktijk niet uit de keten van artiesten en podia te halen valt. Net als bij bijvoorbeeld de klassieke muzieksector is aanvullende overheidsfinanciering een minimale vereiste. Daarnaast zal in 2024 een pilot worden gestart die onderzoekt wat voor dergelijke financiering de beste distributiewijze is – ondersteuning aan de makers zelf, of via de podia. Op basis hiervan kan een kant en klare regeling plus financieringsopgave neergelegd worden bij het verantwoordelijke ministerie.

Paradiso neemt in de landelijke BIS-aanvraag een bedrag op waarmee, indien nodig, gages van opkomende Nederlandse artiesten kunnen worden aangevuld tot de SENA-norm.

D&I op de werkvloer

Paradiso streeft naar een personeelsbestand dat zich kan spiegelen aan de pluriformiteit van de Amsterdamse samenleving. We willen een thuis zijn voor de diverse doelgroepen in de stad en daarbij is van belang dat ons personeelsbestand dat ook uitdraagt. Hoewel op elke afdeling collega's werkzaam zijn met verschillende achtergronden en de situatie per afdeling sterk verschilt, willen we ook de komende jaren de diversiteit van ons personeelsbestand vergroten. Zo doen we de werving, selectie en aanstelling van nieuw personeel voortaan anders. Bijvoorbeeld met wervingscampagnes die zich specifiek richten op doelgroepen die onvoldoende gerepresenteerd zijn binnen Paradiso, een inclusieve selectieprocedure door middel van een diverse selectiecommissie en aandacht voor mogelijke

biases. De komende jaren willen we dit beleid voortzetten. Daarbij willen we naast de programmeurs ook op andere plekken juniorposities introduceren en denken we na hoe we de diversiteit van de formatie mee willen laten wegen in het al dan niet verlengen van arbeidscontracten.

Sociale veiligheid

Paradiso streeft ernaar een veilige plek te zijn, voor iedereen, altijd. Het bevorderen van inclusie en de aanpak van mogelijk ongewenst gedrag staan centraal in ons beleid rondom sociale veiligheid. Ten aanzien van medewerkers hebben we de interne gedragscode van Paradiso recentelijk vernieuwd en uitgebreid. Naast een positieve instructie over hoe we met elkaar omgaan, beschrijft het reglement waar medewerkers die ongewenst gedrag ervaren terecht kunnen. Paradiso beschikt hiervoor over vier vertrouwenspersonen, deels extern. Het volledige personeel is in 2023 getraind in het vergroten van het bewustzijn t.a.v. sociale veiligheid met de cursus Safer Clubbing. Naast een educatieve functie heeft dit traject veel input opgeleverd voor vervolgstappen naar een veiliger Paradiso voor publiek, personeel en artiesten. Zo zullen de huisregels worden verduidelijkt en zal een deel van het personeel weerbaarheidstrainingen volgen.

Sinds kort werken we bij clubnachten in Paradiso met een Social Awareness Team, tijdens de programma's te herkennen aan hun roze hesjes. De teamleden zijn aanspreekbaar voor hulp, informatie of het melden van een onveilige situatie. Bezoekers worden daarnaast op posters op de gedragsregels gewezen en we hanteren een mailadres waar desgewenst anonieme meldingen gedaan kunnen worden.

Toegankelijkheid

Ondanks dat ons monumentale gebouw de nodige uitdagingen biedt op het gebied van toegankelijkheid, lukt het ons om een toegankelijke en veilige plek te zijn voor bezoekers met een beperking. Uitgangspunt is dat alle belangrijke publieksruimtes voor iedereen zelfstandig te bereiken moeten zijn. In samenwerking met de Zonnebloem hebben we in 2022 onze faciliteiten en bedrijfsvoering kritisch tegen het licht gehouden. Hieruit kwamen een aantal verbeterpunten naar voren die we in dezelfde periode hebben doorgevoerd. Naast facilitaire aanpassingen die de toegankelijkheid bevorderen, hebben we onze informatievoorziening aanzienlijk uitgebreid. Op een aparte sectie op onze website is alle informatie te vinden voor rolstoelgebruikers, maar bijvoorbeeld ook bezoekers die behoefte hebben aan prikkelarme ruimtes.

Duurzaamheid

Binnen de mogelijkheden van ons huidige gebouw, grijpen we alle mogelijkheden aan om de bedrijfsvoering te verduurzamen. In december 2023 is Paradiso bekroond met een zilveren Green Key-status. Dat houdt in dat, naast dat we voldoen aan heel lange lijst aan drempelvoorwaarden, ook veel extra maatregelen op het gebied van duurzaamheid (minder single use-producten, geen schadelijke schoonmaakmiddelen, keurmerk drukwerk en merchandise), MVO (zoals inkoopbeleid) en een duurzame organisatie (werknemerswelzijn, ethisch en integer handelen) hebben toegepast op de bedrijfsvoering van Paradiso. We streven het komende jaar naar een gouden keurmerk. Daarvoor zullen extra verbeteringen toepassen als verhoging van biodiversiteit om het gebouw en meer gebruiken en verkopen van lokale producten. Binnen ons onderhoudsbudget is een structureel deel gealloceerd voor verduurzaming.

Op de lange termijn biedt 100 Jaar Paradiso de kans om ons gebouw en onze faciliteiten volledig te verduurzamen.

VIII. Afsluiting

Paradiso kan zich goed vinden in de gemeentelijke ambities voor de komende kunstenplanperiode en treedt hierin dan ook graag op als partner. Hoogwaardig cultureel aanbod voor een divers publiek is iets waar we ons sinds jaar en dag aan committeren, en met succes. Hoewel het subsidiebedrag dat we aanvragen een klein deel van onze omzet bestrijkt, is het een onmisbare voorwaarde om op het huidige niveau te kunnen blijven programmeren en onze nieuwe ambities te realiseren. Paradiso heeft zich altijd betrokken getoond bij de stad en de stedelijke (jongeren) cultuur, vanaf het ontstaan in 1968 als Kosmisch Ontspanningscentrum tot nu, in 2024. Met diezelfde betrokkenheid gaan we ook de komende beleidsperiode tegemoet.